

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Casparis Ziegleri De Episcopis eorumq[ue] juribus,
privilegiis, & vivendi ratione, Liber Commentarius**

Ziegler, Kaspar

Norimbergæ, 1686

III. De differentiâ, quæ est inter Episcopos & presbyteros.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-61543](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-61543)

toritatem, Apostolos autem à Christo. Ex antecedentibus enim satis intelligitur, utrisq; & Apostolis & Episcopis potestatem immediatè à Christo conferri. Deniq; non satis tuto ad Ignatii Epistolas provocat Beveregius, etsi protestetur, non ex supposititiis & falsò ei adscriptis, sed indubitatis & summæ fidei epistolis testimonia se petere velle. Non enim summæ, sed sublestæ prorsus, imò nullius fidei istas esse epistolas, solidè ostendit Johannes Dallæus speciali tractatu de scriptis Dionysii Areopagite & Ignatii Antiocheni.

XXXII. Verum est per missionem à Christo factam, & solennem ejus promulgationem, atque additum afflatum excellentius quid accessisse Apostolorum personis, ut peccata dimittere possent. Tantæ enim rei pares futuri non erant, nisi instructi peculiari gratiâ & virtute Spiritus Sancti. Spiritum itaq; sanctum illis impertit Christus adhibito signo, quo certiores illos de adventu Spiritus faceret, eoq; convenienti Spiritui, & ejus à Patre ac Filio processioni. Ut enim ipsa persona vocabulo Spiritus, ita processio vocabulo spirationis declarari consuevit, quibus respondet hæc ipsa ceremonia à Servatore adhibita. Cùm autem jam ante haberent donum Spiritus, per quod fideles constituerentur, & dæmonia ejicere atque infirmitates curare possent, nunc porrò per afflatum istum accipiunt donum, per quod idonei reddantur ad ministerium obeundum & discernendum, quibus remittenda peccata vel retinenda, accepturi die Pentecostes sub visibili quoque specie uberius donum, quo linguis uterentur & miraculis, quibus tum opus erat, doctrinam Evangelii confirmarent & propagarent. Potius igitur est, ut per missionem istam & ceremonias additas Apostolos factos fuisse dicamus, quàm Episcopos, cùm ipsa illa missio Apostolatium propriè denotet, atque Apostoli hinc etiam missi dicantur, etsi negandum non sit, etiam Episcopos certo modo missos dici. Apostolis enim omnibus hæc tradita fuit potestas, ut possent & ipsi mittere in Ecclesiasticum ministerium alios, sicut ipsi mittebantur à Christo, & sicut Christus ipse missus fuerat à Patre, & ut ipsi etiam ab eis missi cum simili facultate alios mittendi mitterentur, & sic deinceps usque ad consummationem seculi, ut in Ecclesia Christi nunquam deessent ministri legitimi.

CAP. III.

De differentiâ, quæ est inter Episcopos & presbyteros.

I.

Presbyteri vocabulum ex Judaismi veteris usu in Christianismum receptum esse, nec ætatem semper, sed aliquando etiam dignitatem propter prudentiam alicui collatam denotare, prolixè admodum probat Johan-

Johannes Seldenus *comm. in Eurychii origines Alexandr. num. 20. § de Synedr. vet. Hebr. lib. 1. cap. 14.* Utique enim in ipsis nascentis Ecclesiæ Christianæ principiis nomen istud vel officii vel dignitatis aut honoris fuisse apparet ex epist. ad Tit. I, 5. ubi Paulus ait: *Hujus rei gratiâ reliqui te Creta, ut ea, quæ desunt, corrigas & constituas per civitates presbyteros, sicut & ego disposui tibi.* Et ex hoc rectè Iliodorus apud Gratianum c. *cleros dist. 21.* Presbyter, inquit, *græcè latine Senior interpretatur, non modò pro ætate vel extremâ senectute, sed propter honorem & dignitatem, quam acceperunt, presbyteri nominantur.* Unde & in jure Feudali, qui feuda concedunt, modo domini vocantur, modo Seniores, non ratione ætatis, quoniam & minores domini esse possunt, atque Seniores, sed propter fidem & servitia ipsis debita, & propter jura sibi reservata. Sunt enim hæc vocabula juris, quibus non persona, sed jus demonstratur, quemadmodum paterfamilias dicitur ille, qui sui juris est, et si filium non habeat. Herm. Vultej. *de feud. lib. 1. cap. 3. in fin.* Cumque ita diversimodè vocabulum presbyteri sumi soleat, non malè ad hæc summa capita significatûs ejus redigit Hugo Grotius *de imp. summ. pot. circa sacr. cap. 11. n. 14.* ut per illud denotetur vel ætas, vel Magistratus, vel Sacerdotium.

II. Sed in Sacerdotio, qui ita dicitur, usu Ecclesiæ recepto ille tantum intelligitur, qui infra Episcopum est, qui que proinde in secundo sacerdotio esse dicitur Optato Milevitano *lib. 1. advers. Parmen.* *Quid commemorem laicos, qui tunc in Ecclesiâ nullâ fuerant dignitate suffulti? quid ministros plurimos? quid diaconos in tertio? quid presbyteros in secundo sacerdotio constitutos?* Et sic etiam secundi Sacerdotes vocantur in constitutione Theodosii & Valentiniiani, quam refert Jacobus Sirmondus ad Apollinar. Sidon. *lib. 4. epist. 11.* sed quam suppositam vocat Jacobus Gothofredus *ad l. 6. Cod. Theodos. de heret.* in hoc tamen optimè convenientem cum dictâ *lege 4.* ubi Gratianus Imp. presbyterorum vocabulum proximum facit Episcoporum nomini. Et sic nimirum usitatum per multa admodum sæcula fuit in Ecclesiâ, ut ab Episcopis presbyteri proximi essent. Quorum utrorumque originem his verbis explicat Anacletus Pontifex Romanus *epist. 3.* *Scitis à Domino Apostolos esse electos & constitutos, & postea per diversas provincias ad prædicandum dispersos. Cum verò messis cœpisset crescere, videns paucos esse operarios, ad eorum adjumentum septuaginta duos eligi præcepit discipulos. Episcopi verò Domini Apostolorum: presbyteri quoque septuaginta duorum discipulorum locum tenent. Episcopi autem non in castellis aut modicis civitatibus debent constitui, sed presbyteri per castella & modicas civitates atque villas debent ab Episcopis ordinari & poni, singuli tamen per singulos titulos suos. -- -- Amplius quàm isti duo ordines Sacerdotum nec nobis à Deo collati sunt, nec Apostoli docuerunt, &c.* Quæ ipsa verba recitat Ivo Carnotensis in decreto *part. 5. c. 58.* nonnulla etiam Gratianus c. *Episcopi dist. 80.* Et fateor, si germana ea essent, & ipsius Anacleti, multum illis ex antiquitate accederet autoritatis, quod Anacletus Papa in-

eunte seculo secundo sub imperio Trajani sedem Romanam occupasse fertur. Sed ipsam totam epistolam supposititiam esse, & ab improbo impostore confictam eruditè ostendit David Blondellus in Pseudofidoro pag. 136. seq. & comparationem Episcoporum cum Apostolis, presbyterorum itidem cum discipulis recentius inventum esse, docet idem Blondellus apol. de Episc. & presb. sect. 3. n. 9.

III. Quandoquidem verò negari nequit, discrimen istud inter Episcopum & presbyterum antiquissimum esse, & per multas hominum ætates in Ecclesiâ obtinuisse, disquiri jam diu inter Doctores cœpit, quo jure illud introductum fuerit, divino, an humano? Sanè, qui successiones Episcoporum in quatuor summis totius orbis Ecclesiis, prout eos ab Apostolorum ætate ad sua usq; tempora recenset Eusebius in hist. Eccles. apud se oculis & animo iustraverit, simulq; pensitaverit, Apostolos ipsos, quorum Episcopi illi successores fuerunt, à Christo ipso institutos fuisse, inclinare huc mentem facile poterit, institutionem Episcoporum ex jure divino provenire. Et confirmabitur is in opinione hac suâ, si quod capite antecedente diximus, ulterius consideraverit, Episcopos potestatem suam ab ipso DEO immediate habere. Quibus positis, oppidò facilis ei videbitur decisio non aliunde discrimen istud inter Episcopum & presbyterum originem suam habere, quàm ex jure divino & ab ipso Christo, cum præsertim in Ecclesiis illis primariis, Hierosolymitanâ puta, Romanâ, Antiochenâ & Alexandrinâ, nec minus, quæ quinta fuit, Constantinopolitanâ, non potuerint ab uno & solo illo Episcopo, qui quo vis tempore fuit, sacra peragi, sed necesse fuerit etiam presbyteros adhiberi, qui locii essent laborum, ita tamen, ut regimen & Episcopatus penes eum, qui præffet, subsisteret.

IV. Sed in hoc negotio necesse est, ut separemus ea, aut distingua-
mus saltem, quæ aliàs confusionem parere possent. Non enim ex eo, quod potestatem Episcopalem à DEO immediate conferri dixi, inferri debet, potestatem illam intelligi debere, ut est distincta à potestate presbyteriali ex arbitrio Ecclesiæ. Illa enim differentia specifica & proportio differentia inter ordinem Episcopalem, presbyterii & Diaconorum, cum quoad officii determinationem, tum quoad præcedentiam dignitatis, qualis hodiè obtinet, nequaquam juris divini est, sed humani tantum. Nec species illæ hodiernarum differentiarum, uti à Canonistis referuntur, & successu temporis stabilitæ sunt, ullo idoneo argumento referri possunt ad Apostolorum aut universalis Ecclesiæ statuta. Hülsemann in breviar. cap. 19. in supplem. n. ult. Non igitur hic disputandum, an Episcopi presbyteris de facto ut loquuntur sint superiores, sed an jure: nec quæstio de jure humano & positivo, sed divino instituitur, utrum ex divinâ nascentis Ecclesiæ disciplinâ, sepositâ omni morum legumve ab humano arbitrio convenientium ratione, Episcopalis sive ordo, sive dignitas, sive gradus, presbyteriali superior
aut

aut ab eo diversus, an verò neutiquam dispar seu idem prorsus sit habendus.

V. Nec facit ad rem, quod officia ministrorum Ecclesiæ ex ipsâ institutione Christi juxta diversas qualitates objecti, distincta sint. Id enim certum est, singulos nec debere nec posse circa omnia objecta officii Ecclesiastici ex æquo versari, quod maximè ostendit Paulus *1. Cor. XII per tot.* Et possumus adeò distinctionem honoris & dignitatis facere inter ministros, secundum objecti determinationem, circa quod quisque versatur, & secundum utilitatem publicam, quam quisque confert propius aut remotius ad conservationem corporis mystici, ita ut fundamentum diversi istius honoris quærendum sit in diversitate objectorum, circa quæ non omnes versantur æqualiter, nec eodem modo. Absolutè tamen & generaliter de omnibus Ecclesiastici ministerii gradibus, in specie de Episcopatu & presbyterio dici nequit, quod eorum institutio & distinctio ab institutione divinâ dependeat, siquidem gradus illi non sunt certo distincto & necessario numero antehac vel à DEO præscripti, vel ab Apostolis introducti, sed Ecclesiæ libertati relicti. Gerhard. *loc. de ministr. Eccles. n. 206.* Et quanquam negari nequeat, propter *ἐνωσίαν* & ad concordiam in Ecclesiâ conservandam admodum utile esse, ut gradus eorum, qui in verbo & doctrinâ laborant, distinguantur, nondum tamen inde conficitur, gradum hunc & istum distinctè ita ab invicem consideratum, Episcoporum scil. & presbyterorum esse de jure divino.

VI. Cùm autem id, quod divini juris est, non nisi ex Scripturâ sacrâ & verbo divino revelato, demonstrari queat, necesse est, ut si discrimen Episcopi & presbyteri juris divini esse statuatur, ipsum etiam ex Scripturâ sacrâ probetur. At verò tantum abest, ut ejus rei aliquod vestigium in sacris literis inveniatur, ut potius diversa omnia in illis appareant. Videmus enim, eosdem qui presbyteri constituendi vel constituti erant, eadem operâ Episcopos constitutos & titulo Episcoporum insignitos atque per requisita Episcoporum propria definitos fuisse, *Act. XX. Tit. 1, 5. 7.* Illic enim presbyteris, quos Epheso evocari curaverat Apostolus, dicit: Attendite vobis & universo gregi, in quo vos Spiritus S. posuit Episcopos, regere Ecclesiam DEI. Hic verò jubet Titum oppidatim presbyteros constituere idoneos, qui scilicet sint inculpati, tanquam dispensatores DEI, non præfracti &c. subiectâ hâc ratione, quod tales esse oporteat Episcopos.

VII. Deinde constat idem ex communi jure, usu, & effectu *τῆς χειροθεσίας*, quâ presbyteri Episcopos constituerunt. Sic enim scribit Apostolus Timotheo suo: *Ne neglexeris donum, quod in te est, quod datum est tibi per prophetiam cum impositione manuum presbyterii, 1. Tim. IV, 14.* Certum est, presbyterium hoc, quod manus imposuit Timotheo, fuisse Collegium sacerdotum, in quo erant Episcopi & presbyteri, titulo & jurisdictione in hoc actu

non

non distincti, sed in *ἡγεμονία* eâdem potestate concurrentes. Τὸ μὲν enim in textu græco significat comitem, uti rectè explicat Claudius Espencæus ad *b. l.* sive causam sociam plurium presbyterorum. Multum hic se torquet Henricus Hammondus *dissert. 4. adv. Blondell.* ut alium vocabulo presbyterii à proprio affingat significatum, & sensum textui inferat planè diversum, provocans ad patres, quibus non usquequaque certum fuerit, utrum ordinatus fuerit Timotheus in loco presbyterii, an verò ab ordine presbyterii, an assistente ordine presbyterii. His enim significatibus vocem istam explicari posse contendit. Multus etiam est Johannes Seldenus *de Synedr. vet. Ebræor. lib. 1. c. 14.* ubi cum prolixè admodum ex quamplurimorum exemplarium collatione, utrum presbyterii an verò presbyteri legendum sit, differuisset, tandem ad eruendum sensum concludit, non esse absonum, vocem ibi illam de ipsâ dignitate seu officio presbyterii, non de presbyterorum cœtu aliquo capere, quasi dictum fuisset, quæ tibi data est per prophetiam cum manuum impositione, quâ creatus es presbyter, perinde ac si quis diceret, per impositionem manuum Doctoratus. Quem eundem sensum Anshelmus quoque Cantuariensis, Thomas Aquinas, & alii inde enucleaverunt. Alii per presbyterium Episcoporum ordinem intelligunt, atque ut opinioni suæ ne quid inde detrahatur, omnes Episcopos quidem presbyteros, non verò presbyteros Episcopos esse contendunt. Quæ omnia à simplici verborum significato nos haudquaquam seducunt, cum sint præsertim inter *τὰς ἐξ ἐναντίας* nonnulli, qui presbyterorum & Episcoporum nomina in primitivâ Ecclesiâ communia esse fateantur, ipsas tamen eorum potestates distinctas fuisse mordicus defendant. Præterquam autem, quod hâc ratione petatur τὸ ἐν ἀρχῇ, etiam alienum videtur ab officio accurati Doctoris, de rebus & potestatibus eo in loco, ubi eas distingui vel maximè refert, communia & indistincta vocabula usurpare.

II X. Confirmatur nostra sententia porrò ex defectu distinctionis, qui in quibusdam Scripturæ locis apparet. Dum enim Apostolus ordines Ecclesiasticos distinguit, Episcoporum solum & diaconorum mentionem facit, *1. Timoth. III, 2. 12.* ubi cum per diaconos Oeconomos Ecclesiæ & rationum profectos intelligat, necesse est, ut alterâ Episcoporum notione omnes eos, qui in verbo laborant, comprehendat; secus omisi vel exclusi forent presbyteri & sacerdotes Ecclesiæ. Pari modo idem Apostolus in salutatione suâ Philippensibus destinatâ Episcoporum tantum & diaconorum meminit, certissimo argumento, inter Episcopos & presbyteros nullum eo tempore discrimen fuisse, cum ex principiis adversariorum constet, nunquam in uno cœtu plures fuisse Episcopos. Quæ hic magno conatu objiciunt Bellarminus *lib. 1. de cler. c. 15.* & Hammondus *dissert. 4. de jur. Episc. c. 10.* eruditè admodum & enucleatè refutat Joh. Georg. Dorſcheus in *exercitat. ad diatypos. Concil. Nicani de cœnâ sect. 1. §. 13. 14.* quod annotasse sufficiat,

ciat, ne ὡς τὰ ἐσταυρωμένα πηδῶν, & falcem in alienam messem immittere dicamur. Plana & perspicua est sententia Chrylostomi ad istum Pauli locum hunc in modum commentantis: *Quid hoc est? an unius Urbis plures Episcopi? Minimè, sed presbyteros vocavit Episcopos. Hactenus enim utriusq; nomina communia eadem Sc.* Et hæc eadem Scripturæ Sacræ argumenta suo adhuc tempore, circa annum Christi M CCC XXIV. proposuit Marcellus Patavinus in defens. pac. cap. 14

IX. Vetustiores si confulas Ecclesiæ Doctores, non alia eorum fuit sententia, nec alia Scripturæ interpretatio. In iure Canonico celebre est fragmentum ex Hieronymi epist. ad Evagrium episcopum, quod refertur c. legimus dist. 93. his verbis: *Legimus in Esaia: Fatuus fatua loquitur. Audio quendam in tantam erupisse vecordiam, ut diaconos presbyteris, id est, Episcopis anteferet. Nam cum Apostolus perspicue doceat, eosdem esse presbyteros, quos Episcopos, quid patitur mensarum & viduarum minister, ut supra eos tumidos se efferat, ad quorum preces Christi corpus sanguisq; conficitur? Queris auctoritatem? Audi testimonium. Paulus & Timotheus servi Christi Jesu omnibus sanctis, qui sunt Philippis cum Episcopis & diaconis. Vis & aliud exemplum? in actis Apostolorum ad unius Ecclesiæ Sacerdotes ita Paulus loquitur: *Attendite vobis Sc.* Ac ne quis contentiose in unâ Ecclesiâ plures Episcopos fuisse contendat, audiat & aliud testimonium, in quo manifestissime comprobatur, eundem esse Episcopum atq; presbyterum: *Propter hoc reliqui te in Cretâ, Sc. & ad Timotheum: Noli negligere gratiam Sc.* Sed & Petrus in primâ epistolâ, *Presbyteros, inquit, qui in vobis sunt, precor ego compresbyter Sc.* Quod quidem græcè significantius dicitur, Ἡγουμένους, id est, Superintendentes, unde & nomen Episcopi tractum est. Parva tibi videntur tantorum virorum testimonia? Clangat tuba Evangelica, filius tonitruï, quem Jesus plurimum amavit, qui de pectore Salvatoris doctrinarum fluentia potavit: *Presbyter electe Domine, & filiis ejus, quos ego in veritate diligo. Et in aliâ epistolâ: Presbyter Cajo charissimo, quem ego in veritate diligo. Quod autem postea unus electus est, qui cæteris præponeretur, in schismatis remedium factum est, ne unusquisq; ad se trahens Christi Ecclesiam rumperet. Nam & Alexandria à Marco Evangelista usq; ad Heraclam & Dionysium episcopos presbyteri semper unum ex se electum, in excelsiori gradu collocatum episcopum nominabant: quomodo si exercitus sibi Imperatorem faciat, aut diaconi eligant de se, quem industrium voverint, & archidiaconum nuncupent. Quid enim facit exceptâ ordinatione Episcopus, quod presbyter non faciat? - - Presbyter & Episcopus aliud ætatis, aliud dignitatis est nomen. Unde & ad Titum & ad Timotheum de ordinatione Episcopi & diaconi dicitur: *de presbyteris omnino reticetur, quia in Episcopo & presbyter continetur.* Notanda imprimis est occasio hujus dissertationis, quam ita instituit Hieronymus. Erat scil. Romæ quidam Falcidius, uti eum prodit autor quæstionum utriusq; testamenti Ambrosio adscriptarum, q. 101. qui duce stultitiâ & civitatis Romanæ jactan-**

tiâ Levitas Sacerdotibus & diaconos presbyteris coæquare contendit. Hunc perstringit Hieronymus in verbis adductis, & diaconos presbyteris æquiparari posse negat, ideò, quod presbyteri ex institutione primâ nihil omninò differrent ab Episcopis, quos tamen se superiores esse diaconi agnoscerent. Nervus scilicet argumenti in eo consistit, quod diaconi concedebant & lubentes agnoscebant, se Episcopis inferiores esse. Posito hoc principio subsumit Hieronymus: Atqui secundum phrasin Scripturæ nihil omninò differt presbyter ab Episcopo, quod adductis Scripturæ testimoniis probat. Et hinc infert, Ergo Diaconi itidem presbyteris se inferiores agnoscere debent. Ne quid autem haberent diaconi, quod ex Episcoporum *ἡγεμονίᾳ* tum usitatâ regerere possent, longius digreditur Hieronymus, & dignitatem istam Episcopis ab Ecclesiâ sequioribus temporibus collatam & concessam ostendit.

X. Similia sunt, quæ ex ejusdem Hieronymi commentariò in *epist. ad Tit.* recenset idem Gratianus c. *olim dist. 95.* quæ paulo latius ex ipso illo commentariò adscribere haud pigebit. Idem, inquit, est presbyter, qui & Episcopus, & antequam diaboli instinctu, studia in religione fierent, & diceretur in populis, Ego sum Pauli; ego Apollo, ego autem Cepha, communi presbyterorum consilio Ecclesiæ gubernabantur. Postquam verò unusquisque eos, quos baptizaverat, suos putabat esse, non Christi; in toto Orbe decretum est, ut unus de presbyteris electus superponeretur cæteris, ad quem omnis Ecclesiæ cura pertineret, & schismatum semina tollerentur. Putet aliquis, non Scripturarum, sed nostram esse sententiam, Episcopum & presbyterum unum esse, & aliud etatis, aliud esse nomen officii; relegat Apostoli ad Philippenses verba dicentis: Paulus & Timotheus &c. Philippi una est Urbs Macedonia, & certè in unâ civitate plures, ut nuncupantur, Episcopi esse non poterant. Sed quia eosdem Episcopos illo tempore quos & presbyteros appellabant, propterea indifferenter de Episcopis quasi de presbyteris est locutus. Adhuc hoc alicui videatur ambiguum, nisi altero testimonio comprobetur. In actibus Apostolorum scriptum est, quod cum venisset Apostolus Miletum, miserit Ephesum & vocaverit presbyteros Ecclesiæ ejusdem, quibus postea inter cætera sit locutus: Attendite vobis &c. Et hoc diligentius observate, quomodo unius civitatis Ephesi presbyteros vocans postea eosdem Episcopos dixerit. - - Hæc propterea, ut ostenderemus apud veteres eosdem fuisse presbyteros, quos & Episcopos, paulatim verò (ut dissensionum plantaria evellerentur) ad unum omnem sollicitudinem esse delatam. Sicut ergò presbyteri sciunt, se ex Ecclesiæ consuetudine ei, qui sibi prepositus fuerit, esse subjectos: ita Episcopi noverint, se magis consuetudine, quam dispositionis Dominicæ veritate presbyteris esse majores, & in commune debere Ecclesiam regere &c.

XI. Hanc Hieronymi sententiam multis aliis aliorum Patrum dictis illustravit, & per modum apologiæ eruditissimo opere defendit David Blondellus, quem etiam ex professo scriptis hæc de re dissertationibus infectur

tur

tur Henricus Hammondus, persuadere tamen haud quicquam potuit illis, qui Hieronymi sententiam, ejusq; cum Scripturâ Sacrâ consonantiam attentius considerant. Agnoscit verò Alphonfus à Castro Regis Hispaniarum Concionator in voce *Episcopus*, Hieronymum sentire, non esse ex necessitate legis, quod Episcopus solus per manûs impositionem Spiritum S. conferat, sed hoc esse ex Ecclesiæ institutione ad honorem Sacerdotii. Idem agnoscit Sixtus Senensis *bibl. lib. 6. annot. 324.* dicta Hieronymi palam arguere, eum Sacerdotes Episcopis facere pares. Cordatè admodum Dominicus Soto in *4. d. 24. q. 2. a. 2.* *Ut ingenuè fatear*, inquit, *arbitror, Hieronymum in eâ fuisse opinionem, quod primitivè de jure divino nullum erat discrimen.* Agit nempe Magister sententiarum sub dictâ *dist. 24.* de his Ecclesiæ gradibus, & inter alia hæc ponit verba: *Cum omnes spirituales sint & sacri, excellenter tamen canones duos tantum sacros ordines appellari censent, Diaconatûs scil. & presbyteratûs, quia hos solos primitiva Ecclesia legitur habuisse, & de his solum præceptum Apostoli habemus &c.* Huic sententiæ multum favent verba Hieronymi, de quibus id quod recensui, judicium fert Soto. Et testatur Michael Medina *l. 1. de sacror. hom. orig. c. 5.* non solum Hieronymum ita sensisse, sed etiam Ambrosium, Augustinum, Sedulium, Primasium, Chrysostomum, Theodoretum, Oecumenium & Theophylactum. Eam verò Medinæ sententiam valdè inconsideratam vocat Cardinalis Bellarminus *de cler. c. 15.* & subjungit: *Quâ fronte sanctos patres adversus hæreticos adferemus, si eam sententiam ab Ecclesiâ damnatam dixerimus, quam omnes ferè patres tum Græci, tum Latini docuerunt.*

XII. Simul verò ex Hieronymi dictis addiscimus, quâ ratione Episcopi superiorem gradum occupaverint. Id quod plenius explicat Johannes Chrysostomus, quando rationem redditurus, cur Apostolus *1. Tim. III.* ab Episcopis illicò ad diaconos transeat, omisso intermedio ordine presbyterorum, cum tamen ejus intentio sit informare sacros ordines de partibus officii cujusq;, & sic de officio presbyterorum nulla planè describat monita, his verbis commentatur: *Postquam de Episcopis disseruit, eorumq; officium peculiari charactere definiit, dicens, quidnam eos habere, à quibus item abstinere oporteat, omisso presbyterorum ordine, ad Diaconorum officia transit. Cur hoc quæso? Quia non multum interest, òτι ε̄ πολὺ τὸ μέσον, (inter ordinem scil. Episcoporum & presbyterorum.) Nam & presbyteri assumpti sunt ad docendum populum, & ad præfecturam Ecclesiæ. Ideoq; quæ de Episcoporum ordine dixit, etiam presbyterorum ordini congruunt. Solâ enim ordinatione supra eos adscenderunt, & hoc solo presbyteris superiores esse videntur.* Τὴν γὰρ χειροτονίαν μόνην αὐτῶν ἀναβέβηκασι, καὶ τῆτο μόνον δοκῶσι πλεονεκτεῖν τὰς πρεσβυτέρους. Modestè ait, non multum interesse, atque sic aliqualem admittit differentiam, quæ qualis fuerit, nunc videbimus.

XIII. Præsupponendum scilicet est, ministros verbi divini in unâ particulari Ecclesiâ unum quoddam corpus atque unum collegium constituere. Est enim collegium sive corpus societas quædam hominum ita contracta, ut ex pluribus personis veluti una persona & unum corpus fiat, pertinetq; ad tertium genus corporum, quod refert Pomponius in *l. 30. ff. de usucap.* Quomodo igitur de Christianis in genere loquitur Tertullianus in *apolog. cap. 39. Corpus sumus de conscientia religionis & disciplina unitate, & spei scdere*: Sic etiam de speciali eorum collegio, qui sacris Christianorum peragendis destinantur dici poterit, quod unum aliquod corpus conficiant. Idque corpus sive collegium vocari solet ministerium, quod divino cultui ministeria religionis impendant, uti dicitur in *l. 2. C. Th. de Episc.* Et huc faciunt verba Bellarmini *l. 1. de Cler. cap. 11. Episcopus & presbyter quantum ad sacrificium idem omninò ministerium exhibent, proinde unum ordinem non duos faciunt.*

XIV. Quemadmodum igitur in omni Collegio, qualescunq; id sit, ratio naturalis dicitur, ut inter Collegas sit aliquis ordo standi, sedendi, sententias ferendi: ita etiam Collegium hoc sacrum ejusmodi ordinem ut servet necesse est. Consultum etiam, imò verò necessarium est, ut in omni collegio aliquis habeat *πρωτοπραξίαν & πρωτοκλισίαν*, sive *πρωγεσισίαν* jure sive ex singulari suo merito, qui consulendo, monendo, hortando, proponendo reliquis præeat, suffragia in causis dubiis colligat, autoritate suâ universam actionem moderetur, & id quod ex pluralitate votorum decernitur prudenter exequatur. Atque id similiter, ut in quovis Ecclesiastico collegio observetur, sana jubet ratio. Et hinc, qui presbyterorum conventui præfideret, seligebatur olim maximè venerabilis. Quâ ratione etiam in Conciliis aliquando, quæ ex Episcopis & presbyteris congregabantur, præses erat ille, qui ætate aut industriâ atque donis divinitus concessis præstantior erat. Sic enim de Palmâ Episcopo Amastridis refert Eusebius *lib. 5. c. 23.* quod ille in Concilio Episcoporum Ponti præses fuerit. Ubi rectè Henricus Valefius in *not. In Ecclesiasticis*, inquit, *Conciliis diversa fuit sedendi ratio pro diversis temporibus ac locis. Simplicissima quidem & rationi maximè consentanea sessionis fuit ratio, ut antiquissimus Episcopus cæteris præfideret. Postea Episcopis primariarum Urbium seu metropoleon id honoris concessum.* Idem igitur, quod in collegiis & conventibus Episcoporum & presbyterorum totius provinciæ observatum fuit, etiam in presbyterorum Collegiis particularibus obtinuit, cum nec aliter *ἑνταξία* stare potuerit.

XV. Illa autem unius in Collegio presbyterorum eminentia antiquissimis & primis illis nascentis Ecclesiæ temporibus erat *ἡ πρώτη, ἀλλὰ πρῶτος τῶν δεξιῶν*, ut Chryostomus loquitur, *comm. in cap. 1. Act. & oppidò parum differre faciebat ab reliquis presbyteris, ut adeo rectè dixerit idem in verbis supra adductis: Οὐ πολὺ τὸ μίσον.* Et hinc igitur non malè autor quæ-

quæstionum veteris & novi testamenti, q. 101. Quid est Episcopus, nisi primus presbyter, b. e. summus sacerdos? Quanquam enim presbyterorum illa Collegia unum aliquem suorum, ut caput haberent, & singuli ex isto corpore honorem hunc ei deferrent, ut primas ubique partes relinquerent, æqualiter tamen adhuc inter omnes Ecclesiæ cura divisa manebat, sive ut Hieronymus loquitur, communi presbyterorum consilio Ecclesiæ gubernabantur, nondum omnis Ecclesiæ cura aut omnis sollicitudo ad unum delata erat. Primus qui est inter pares, nullam illi *ἐξουσίαν* habet in reliquos, nec reliqui propterea ei subiecti sunt. Inter plures namque necesse est, ut ordo servetur, & ut uni alicui prærogativa aliqua concedatur, cum fieri vix possit, ut sine directione promptè & sine confusione aliquid expediri queat.

XVI. Illi tamen unius eminentiæ, quam nil nisi *πρωτοσύνην ἢ προνομίαν* initio fuisse diximus, annexum observamus mox alium honorem, & potestatem quandam exortem. Quæ quidem sub teneris Christiani nominis initiis, cum Ecclesia inter persecuciones in summo flore esset, & maxima quotidie incrementa caperet, nihil omnino utilitatis præstare, & neque ad tuendam neque ad ordinandam salutem Christianæ Reip. qualis tunc temporis erat, conferre quicquam poterat, quod nimirum quisque τῶν ἐν κανόνι ἐξεταζομένων, ut in Concilio Nicæno *can. 16.* dicuntur, sine alterius monitione, quæ sui muneris erant, sponte & animo promptissimo expediret, quodq; omnium illorum tunc esset una voluntas, una sententia, unus affectus, ut disfidii & dissensionum semina haud facile succrescere inter eos possent. Postquam autem *οἱ ἐν κλήρῳ* à priscâ illâ morum sanctimoniâ desciscerent, & in contentiones multaq; alia vitia deflecterent, non posse aliter ea coerceri creditum fuit, nisi per potestatem *ἀναγκαστικὴν τῇ πρωτοσυσία* superadditam, ita ut in unâ particulari Ecclesiâ deinceps inter ministros Ecclesiæ imperium esset aliquod & subiectio. Et hoc scil. est, quod dicit Hieronymus *ad Evagrium*: Quod postea unus electus sit, qui cæteris præponeretur, in schismatibus remedium factum est, ne unusquisq; ad se trahens Christi Ecclesiam rumperet.

XVII. Natæ inde sunt apud S. Patres formulæ loquendi, quibus ab unâ parte Episcopi dicebantur *ἐξουσίαν ἔχειν, ἄρχειν*, ex alterâ presbyteri & reliqui, qui in Clero erant, *ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν εἶναι, ὑποτάσσεται, ὑποκεισθαι, ὑποθῆσιν ὡς καὶ τῷ ἰδίῳ ἐπισκόπῳ γυμνάζειν*, & id genus alia. Neque improbanda est illa *ὑποταγή*, quam ipsimet in nostris Ecclesiis sancte tuemur, dum tamen nec Episcopi suam *ἐξουσίαν* ultra positos terminos extendant, majoremq; sibi, ut fieri sæpe solet, arrogant auctoritatem. Bonus scil. Ecclesiæ Ordo postulat, ut omnes alicujus diœceseos presbyteri, aliiq; qui in Clero censentur, sub obedientia sui Episcopi degant: & ipse ita subit

regulis Ecclesiasticis, ut nemini injuriam facere possit, etiam si maximè velit. Cui rei satis Patrum canonibus cautum est, Regumq; qui susceperunt Evangelium legibus. Quæ ubi vigent, nulla Episcoporum tyrannis metuenda est. Contra leges usurpata potestas tyrannis est. Hadrian. Saravia de imper. aut. & Christian. obed. lib. 1. c. 39.

XVIII. Verum enim verò, ut omnis potestatis, quantacunq; ea sit, difficilis planè est moderatio, & in isto genere multa ambitiosius fieri solent: ita hujus quoque Episcopalis potestatis insignis abusus mox invaluit, ut temperandæ illi nullæ prorsus sufficerent leges, nulli canones, nulla aliorum Episcoporum monita. De Episcopis Alexandrinis id notat Socrates lib. 7. hist. Eccles. c. 7. ubi, postquam de Cyrillo verba fecisset, quod majore cum potestate, quàm Theophilus antecessor, ad Episcopatum accesserit, subjungit: *Ex eo enim tempore Episcopi Alexandrini sacerdotalem gradum atque ordinem supergressi, principatum quendam obtinere, & cuncta pro imperio agere cœperunt.* Paria refert de Episcopis Romanis c. 11. *Invidia istos quoque attrivit: cum Episcopatus Romanus perinde atq; Alexandrinus ultra sacerdotii fines progressus jam olim in dominationem degenerasset.* Et factum hinc adeò, ut quod in schismatis remedium introductum dixit Hieronymus, plurimis deinceps schismatibus ansam dederit, maximasq; contentiones & lites excitaverit, quas multo cum senio legere licet in historiis Ecclesiasticis.

XIX. Successu temporis, quo magis magisq; suam ampliarent potestatem Episcopi, singularia planè & peculiaria officia sacra sibi solis adscripserunt, & talia quidem sæpè, quæ ex proprio suo cerebro fingebant, ut saltem multiplicarentur jura & reservata Episcopalia, & fortunis suis nova quotidie accederent incrementa. Inter epistolas Damasi Pontificiis Romani, quæ quinta est, & de Chorepiscopis agit, sequentia recenset, ut Chorepiscopis & presbyteris prohibita, atque solis Episcopis reservata: *Quod verò eis non liceat sacerdotes consecrare, nec diaconos aut subdiaconos, nec virgines, nec altare erigere, nec ungere aut sacrare, nec Ecclesias dedicare, nec chrisma conficere, nec chrismate baptizatorum frontes signare, nec publicè quidem in missâ quenquam pœnitentem reconciliare, nec formatas epistolas mittere, nec populum benedicere, nec ante Episcopum in baptisterio aut in sacrario introire, nec presente Episcopo infantem tingere aut signare, nec pœnitentem sine præceptione Episcopi sui reconciliare, nec eo presente, nisi illo jubente, Sacramentum corporis & sanguinis Christi conficere, nec eo coram posito populum docere aut salutare, nec plebem exhortari.* Quæ omnia solis Pontificibus deberi tam ex superioribus, quàm ex aliis patrum constitutis, aut sacris canonibus edocti estis &c. Verba hæc, si verè sunt Damasi, jam seculo IV. ista omnia solius Episcopi axiomata fuisse certum est. At verò in verecundo impostori larvam hic detrahit David Blondellus in Pseudo-Isidoro pag. 541. eumq; secutus Johannes Dallæus de confirmat. lib. 2. c. 22. epistolam hanc apocrypham in seculum nonum

nonum rejicientes. Interim verò inde hoc discitur, tractu temporum multa sibi *πρεσβεία* constituisse Episcopos, vel ignota olim, vel cum presbyteris communia. De quibus alias commodior erit dicendi locus.

XX. Sanè ætate Chrysoſtomi præter ordinationem nihil præcipuum habuisse videntur Episcopi. Sic enim se habent ejus verba loco supra citato: *Τὴν γὰρ χειροτονίαν μόνην αὐτῶν ἀναβέβηκασι, καὶ τὸ μόνον δοῦσι πλεονεκτεῖν τῶς πρεσβυτέρω.* Solà enim impositione manuum ascenderunt Episcopi supra presbyteros, & hoc solum lucri videntur præripuisse presbyteris. Bis utitur vocabulo *solus*, quod est exclusivum, Aug. Barbola in dict. *solus*, ut scilicet removeret omnes alios actus sacros, quos proinde cum presbyteris communes relinquit. Consentit Hieronymus d. l. quando ait: *Quid enim facit excepta ordinatione Episcopus, quod presbyter non faciat? SOLA ordinatione EXCIPITUR*; cætera omnia presbyter perinde ut Episcopus facere dicitur. Ineptè glossa ad c. *legimus dist. 93.* in ordinatione, inquit, *cætera intelliguntur, quæ non sunt, nisi ab Episcopis*, & provocat ad c. *quamvis dist. 68.* ubi referuntur verba Leonis I. Pontificis Romani ex epistola 88. sed quam itidem confictam esse ostendunt Blondellus in *Pseudo-Isidor.* p. 568. & Dallæus de *confirmat. lib. 3. cap. 3.* Agit ex professo Hieronymus de Episcopi & presbyteri officiis, & quantum illa distent à se invicem; aut inter se convenient, quidq; præcipui habeat Episcopus accuratè inquirat, & nihil invenire potuit amplius, quo excelleret ille, præter ordinationem.

XXI. Sed ipsa etiam potestas ordinandi soli Episcopo non competeret, nisi lege humanà atque Ecclesiasticà ita constitutum esset. Quin, si attentius verba Chrysoſtomi expendantur, satis perspicue ea docent, non aliter Episcopos ab initio hoc jus impetrasse aut acquisivisse, quam per occupationem aut usurpationem. Non ait, datam illis aut concessam vel à Christo, vel ab Ecclesià hanc ordinandi potestatem & hanc prærogativam, sed proprium Episcoporum factum causam esse ait istius præeminentiæ: *ἀναβέβηκασι*, i. e. ascenderunt, sive transgressi sunt conditionem presbyterorum, quos per *ἀνάβασιν* illam deprefferunt & inferiores reddiderunt. *ἀναβάνειν* enim significat ascendere, in altum se extollere, ad superiora tendere, emergere. *ἀνα* quippe hic idem est, quod *ἀνω* sursum, ut Lexicographi docent. Similiter & verba, quæ sequuntur, *καὶ τὸ μόνον δοῦσι πλεονεκτεῖν τῶς πρεσβυτέρω*, & hoc unum videntur sibi lucrifecisse præ presbyteris, satis ostendunt, de facto hanc potestatem Episcopos sibi primum tribuisse. *Πλεονεκτεῖν* enim cum accusativo significat fraudare, circumvenire, vi agere, rapaciter agere, aliena eripere, extorquere, præripere alicui commodum. Et in passivo *πλεονεκτεῖσθαι* est proprie in sortitione, vel distributione ab alio potiores partes sibi vindicante & suam conditionem meliorem faciente justà parte & portione privari, minoremq; sortiri. Unde pro-

pro fraudari & circumveniri ponitur, & pro quomodocunq; alterius potioris ad verfarîi avaritiâ vel ambitione damnus accipere. Differunt scilicet apud Græcos *πλεονεκτείν τινα*, & *πλεονεκτείν τινος*. Qui ex alicujus injuria aut ad alicujus injuriam *πλέον έχει*, tùm *πλεονεκτείν εκάινον* dicitur. At si simpliciter sine cujusquam damno aut detrimento superior sim illo aliqua re bonâ, potiorq; mea sit conditio, tùm *πλεονεκτείν εκείνς* dicor. Et propterea, qui aliquem circumvenit, ut ei sua auferat, *πλεονεκτείν εκάινον*, non *εκείνς*. Salmaf. *de sen. trapezit. p. 168*. Hoc igitur sensu, secundum verba Chryso-stomi, Episcopi circumvenerunt & defraudarunt presbyteros potestate ordinandi, eamque illis abstulerunt, & cum injuriâ illorum sibi propriam fecerunt. Neque excusari potuisset ista Episcoporum arrogantia, nisi accessissent Leges Ecclesiasticæ usurpationem istam confirmantes.

XXII. Duo hinc, uti dixi, sufficienter probare licet, primò, ætate eâ, (vixit autem Chryso-stomus & Hieronymus finiente seculo quarto post natum Christum,) exceptâ solâ ordinatione potestatem Episcopi & presbyteri fuisse eandem, nec plus potuisse Episcopum, quod non æquè potuerit presbyter. Deinde, illam etiam ordinandi potestatem titulo non satis bono ad Episcopos solos pervenisse, sed in eâ presbyteros ab Episcopis circumventos atque defraudatos fuisse. Nec tamen propterea improbo constitutiones, quæ deinceps promulgatæ fuerunt, Ecclesiasticas, postquam observatum fuit, cedere istam *ὕπεροχλήν* atque *ἐξουσίαν* Episcoporum, si canonicè & prudenter exerceatur, in Ecclesiæ salutem haud contemnendam. Sed quod ita per Ecclesiasticas constitutiones firmatum est, ejus Origo ex jure divino frustra petitur. Nimirum, quæ ad ordinem externum decorum & disciplinam faciunt, illa Christus caput suæ Ecclesiæ distinctè & specialiter non præscripsit, sed ejus prudentiæ commisit. Generali tantum monito, quid in hisce fieri vellet, significavit, nimirum, ut omnia fiant *κατὰ τὸ ἐν ἐννοχρημοσύλω*. Licuit igitur Ecclesiæ quædam munia Episcopo seorsim conferre. Verùm ut id faceret, speciale mandatum Christi aut Apostolorum non habuit. Atque adeò si Ecclesiæ, quod antea probaverat, omittat postea, aut sanctione aliâ permutet, novâ scilicet emergente causâ, contra divinam institutionem id fieri dicendum non est.

XXIII. Ex his verò, quæ diximus, manifestum est, non facere nos cum illis, qui in Britannia hodie Episcoporum statum abrogatum cupiunt, & Ecclesiasticam *ὕπεροχλήν* prorsus averfantur, atque omnis inter ministros differentiæ olores existunt. Eorum originem his verbis describit Johannes Lætus in *compend. hist. univ. civ. & Eccles. p. 616*. Colmannus, Buttonus, Halinghamus, Bensonus, & alii, qui plus ceteris in religione ac puritate sinceri aut esse sibi persuadebant, aut videri volebant, receptam in Anglicanâ Ecclesiâ disciplina, liturgiam & Episcoporum auctoritatem in questionem revocare cœperunt,

runt, cum parum illam à Romanâ in speciem abesse dicerent, & omnes ejus ritus ad præscriptum Genevensis Ecclesiæ conformari cuperent, qui quanquam Regine jussu mox in custodiam dati sunt, non paucos adstipulatores habuerunt: ita ut Puritanorum his initiis nomen exoriretur, in Scotiâ hodiè obtineat, nec paucos in Angliâ sectatores habeat. Verba hæc pleraq; sunt Guilielmi Camdeni ad ann. c15 15 LXVIII. ex quo ista desumpsit Lætus. Quod autem de Genevensium Ecclesiâ ait, in eo perstringit Theodori Beza Puritanorum Patriarchæ institutum & opinionem, qui Episcopi vel Superintendentis gradum non permanentem & fixum, sed mobilem & temporaneum, atq; sic ejus officium annuum esse voluit. Cæteroque nullum omninò gradum inter ministros admittens, quod nec dissimulat Camdenus, in anno c15 15 XXXIX. Genevam enormis hujus puritatis scaturiginem fuisse docens. Refutavit hanc & alias Bezae sententias Hadrianus Saravia, & nuperrimè Matthæus Scrivenerus in apol. pro Eccl. Angl. tum & alii plures, sed qui plerumq; in alteram partem nimium deflectunt. Longius adhuc excurrunt Puritani in Angliâ, statuentes, totum Episcopi sive Superintendentis officium cum actione definire. Electum scil. hodiè à presbyteris Seniore ordinare posse alium Ecclesiæ ministrum, sed hoc officio defunctum ab hac ἐξουσία sua excidere, nec ordinare posse plures, integrumq; adeò esse collegio presbyterorum ad instantem similem ordinationem eligere præsentem alium, qui craftino die idem officium suscipiat & expleat. A quibus omnibus magno discrimine nos abesse, tum ex iis, quæ supra diximus, tum imprimis ex praxi nostrarum Ecclesiarum, abundè constat.

XXIV. Cæterum, quo tempore primùm ἀνάστασις ista Episcoporum facta sit, non est, ut specificè definiamus. Nec verò, ut rectè notat David Blondellus in apolog. pag. 3. putandum est, simultaneo quodam actu in toto orbe institutum fuisse, ut unus de presbyteris electus superponeretur, sed probabile est, jus istud per consuetudinem paulatim invaluisse. Nec dubium mihi est, pleraq; alia Episcoporum jura, quibus illi eminent hodiè, non collata aut usurpata fuisse simul & eodem tempore, sed sensim & tractu temporis vel concessa ab Ecclesia non invitâ, vel occupata & erepta ei fuisse. Quod autem Blondellus putat porrò, ante annum centesimum & quadagesimum nullas tales probationes existere, quibus Episcopis potestatem ordinandi cessasse, firmari queat, quodq; adeò initium schismatis inter Corinthios orti, (ex quo prærogativam Episcoporum natam dixerat Hieronymus) ad istum annum Christi referat, id falsè perstringit Matthæus Scrivenerus in apol. pag. 55. Sed nos litem istam non faciemus nostram. Sufficit ostendisse, ex sententia Patrum ὑπεροχὴν istam Episcoporum juri divino adscribi non posse. Neq; exigì à nobis debet, ut quod consuetudine invaluisse diximus, fixum aliquod initium habuisse asseramus, aut definitivè id constituamus. *Consuetudinis*, inquit Franciscus Connanus lib. 1. comm. cap. 10. n. 5. & prin-

& principium nescitur ut plurimum & autor certus nullus citari potest, sed imprudens sese nobis insinuat, voluntatesq; nostras obscure primum, tum etiam apertè ipsa sibi conciliat, postremò tantum acquirit autoritatis & gratia, ut regnet & dominetur lege potentius, &c.

CAP. IV.

De Distinctione Diœceseon & Provinciarum,
& ex hac natâ Distinctione Episcoporum.

I.

Jus Canonicum c. 1. dist. 99. ex Anacleti Pontificis Romani epist. 2. hæc notavit verba: *Provinciae multo ante Christi adventum tempore divisa sunt maxima ex parte, & postea ab Apostolis & B. Clemente prædecessore nostro ipsa divisio est renovata in capite omnium Provinciarum. Ubi dudum primates erant legis seculi ac prima judiciaria potestas: Ad quos qui per reliquas civitates commorabantur, quando eis necesse erat, qui ad aulam Imperatorum vel Regum confugere non poterant, vel quibus permissum non erat: Confugebant pro oppressione eorum, vel injustitiis suis, ipsosq; appellabant, quoties opus erat, sicut in lege eorum scriptum erat. Ipsi quoq; in civitatibus vel locis nostros Patriarchas vel primates, qui unam formam tenent, licet diversa sint nomina, leges Divina & Ecclesiastica poni & esse jusserunt: ad quos Episcopi, si necesse fuerit, confugerent eosq; appellarent: & ipsi nomine primatum fruerentur. Reliquæ verò Metropolitanæ civitates, quæ minores judices habebant, licet majores comitibus essent, haberent Metropolitanos suos, qui prædictis justè obedirent primatibus, sicut in legibus seculi ordinatum erat: qui non primatum, sed aut Metropolitanorum aut Archiepiscoporum nomine fruerentur.* In margine notavit Antonius Contius in Metropoli Biturigum Professor, hanc epistolam non esse Anacleti, seq; id jam in præfatione monuisse. At præfatio illa nullibi apparet, & nec edita quidem, sed à Censoribus suppressa est, uti manifestum ejus rei indicium facit Johannes Rainoldus in *Colloq. cum Hart. cap. 8. sect. 3.* Nec tamen propterea quisquam credet censoribus, epistolam istam esse genuinam, & ab Anacletio conscriptam. Quin operam hanc præclarè deinceps & eruditè præstitit David Blondellus in *Pseudo-Isidoro*, & cum eo plurimi alii viri cordati atq; eruditi, qui non Anacleti tantum illam epistolam, sed integram farraginem Decretalium, quam compilavit Isidorus Mercator, ad Sombros & ad quicquid amicitur ineptis chartis ut adulterinam & supposititiam amandarunt.

II. Quod ait Pseudo-Anacletus, provincias multo ante Christi adventum tempore divisas esse maximâ ex parte, & postea ab Apostolis & Cle-